

Sebereflexe znamená automaticky přemýšlet nejen o tom, kde jsme se tu vzali, ale též o smrtelnosti. V tomto ohledu je nesmrtelnost chápána jako opak konečnosti našeho zdejšího pozemského pobývání. A protože pokračování života po smrti v podobě, na jakou jsme svou bezprostřední zkušeností zvyklí, je krajně nepravděpodobné, uvažující tvorové, neochotni smířit se se svou konečností, vymýšlejí různé omezilky, jak fyzickou likvidaci svého bytí (rozpad, hnilobu, obrácení se v prach) obejít. Tomu dobře slouží koncept nehmotné duše, jež tělo nepotřebuje, opustí ho a pokračuje jaksi dál, v nám odsud neviditelné realitě, o jejíž existenci musíme být přesvědčeni, abychom mohli v nesmrtelnost doufat.

Profesor Vondráček kdysi tuto dualistickou představu podráždil příměrem duše k plamenu svíčky: když zemřeme, naše duše zanikne, asi jako zanikne plamen, když sfoukneme svíčku. Plamen prostě nemůže dál bez vosku a knotu plápolat a duše bez těla nemůže vnímat, cítit, přemýšlet, bát se, doufat – tedy existovat. Tento příměr, srozumitelný jako malá násobilka, dostane ovšem trhlínu ve chvíli, kdy koncept nesmrtelnosti rozšíříme mimo naši bezprostřední fyzickou zkušenost.

Úvaha o nesmrtelnosti nás přirozeně přivede k představě reinkarnace, protože proč by volné duše, lačné smyslových počitků, nemohly nasednout na nově vznikající těla? Nicméně kdyby se tak dělo, poněkud by nehrály počty, neboť nakumulovaný počet duší nehorázně převyšuje počet dostupných těl, ale i to se dá imunizací předmětné hypotézy obejít předpokladem, že duše vstupují i do jiných než lidských těl (buddhismus) a že jsou i jiné světy, o nichž zde nemáme tušení a kam lze expandovat.

Buď jak buď koncept nesmrtelnosti nás vždy přivede do říše fantazie, víry, spekulace, mystiky a pohádek. Paradoxem ovšem je, že smrtelnost je zcela zásadním předpokladem nesmrtelnosti, či aspoň dlouhověkosti, našeho světa. Nesmrtelné bytosti by totiž musely být prosty smrtelných chorob, nemusely by se jich tedy bát, jakož ani toho, že se neuživí a zemřou hlady, nemusely by tudíž nic dělat a o nic se starat. Mimochodem – musely by existovat i při absenci metabolismu, který by se bez obživy pochopitelně zastavil. Se ztrátou veškeré iniciativy by se zastavil pokrok (pohyb, chcete-li) a úsilí o udržení světa v chodu, o záchranu přírody, o kultivaci půdy (k čemu?) a o jakoukoli soutěž. Je sice hezké, že by nebylo nepřátel, protože nikdo by nebyl smrtelně nebezpečný, ale také by asi nebylo lásky, neboť by nebylo třeba se rozmnožovat a rodit děti. Potomstvo by totiž nebylo nadějí na přežití lidstva, ale hrozbou přemnožení k nesnesitelnosti.

Při těchto úvahách se ovšem zapomíná na to, že v tomto mnohohvrstevném světě jsme všichni ve všech nějak zastoupeni, žijeme v myslích jiných lidí, zůstáváme v nich i po své smrti a pomalu se v nich rozpouštíme spolu s nimi, neboť i oni se rozplývají dál a mizí, ale je možné, že podíl těchto všeprostupujících reprezentací na celkovém bytí zůstává, nekumuluje se, neboť vskutku nejde o hmotu, a že v tomto duchu nesmrtelní jsme. Nečekejme však, že se o kontinuitě svého rozptýlení v transpersonálním světě idejí něco dozvíme a že

se jednou dobereme souvislosti naší současné existence s existencemi budoucími či minulými: nedozvíme se nikdy nic a taky si nic nezapamatujeme, protože náš hipokampus si tou dobou už dávno rozeberou červi.